

A nevelés társadalmi szükségessége. Mennyiben lehet ezen kérdésnél befolyása az iskolának a családra?

(Folóztatott az „Egylet” 1877. jan. 7-iki ülésében)
(Vége.)

Ennélfogva, ha a nő tőle nem függ okokból a családdal, mint legtermészetesebb munkakörét nem válthatja; nemcsak joga, de kötelessége is más élet-pályát keresni, sőt ily esetben feladata munkaejét a társadalom javára értékesíteni még akkor is, ha arra az anyagi szükség nem kényszeríti.

De ugyan kérdem, hogyan valósíthatja ezen eszmét egy a tudatlanság, neveltlenség homályában tengődő nő?

Ugy hiszem minden helyes gondolkodású egyén belátja, hogy nevelés által kell oda hatni, hogy a nő az életben minden körülmények között saját erejéből meg tudjon állni, senu tudja magát tartani. Még ha kenyérét nem kell is munkájával keresnie, legalább szellemileg fentartott nemes foglalkozást találjon.

Tehát e célra is legalkalmasabb s első mód a nevelés a nőiséggel összhangzó általános műveltség, hogy bennök önálló gondolkodást, erős akaratot s munkaszeretetet képezzünk ki.

A nők a társadalom díszei, melynek szabályait ők állapítják meg. Legyenek szabadok, a férfival egyenlő jogtérben állók, vagy rabszolgák: ők mindig uralkodni fognak.

Ezen befolyás többé vagy kevésbé üdvös a tisztelet és becsülés foka szerint, melyvel irántok viseltetnek; a nők olyanná teszik a férfiakat a melyeknek ők maguk.

Ugy látszik, maga a természet rendezte el úgy őrök bölcsességében, hogy a férfiak eszélyessége a nők méltóságától függjön, úgy mint boldogságuk azoknak erényességétől.

Az őrök igazság törvényét kell abban fölismernünk, hogy a férfi, ha a nőt lealázza, önmagát is lealázza, s ha felemeli, önmaga is emelkedik vele.

Tekintsük figyelemmel az egész világot! Szemléljük az emberi nem ama két nagy lakoztályát: a keletet és nyugatot. A világ egy fele folytonosan a jelentéktelenség posványában sülődik, nyers civilizációjának befolyása alatt: ott rabszolgák a nők.

A másik fele folytonosan halad az értelmiségben és egyenjogúságban: ott szabadok és tiszteletben állnak a nők.

Ha valamely állam politikai és erkölcsi állapotját meg akarjuk vizsgálni, azt kell vizsgálni, azt kell kérdeznünk, milyen rangot foglalnak el abban a nők? Az ő befolyásuk magában foglalja az egész életet.

Föltötte érdekes annak észlelése, mily hatás és visszahatás által alakonyítottak le a nőket, a mint ők is lealacsonyították, hol ota, hol alázata lévén a féldrédett társadalmi elveknek: a történelem minden lapján olvashatjuk azt.

A világ alkotójának határozott akarata volt elejétől fogva, hogy az emberiség ama lealázott fele fel-emeltesse. De az éveknek hosszu hosszu sora folyt el, mielőtt ezen akaratnak — vagyis törvénynek engedelmessétek. Az észak romjai alá volt az temetve, de nem enyészett el, s elvei kicsíráztak s felnőttek, vadvirágokhoz hasonlóan, a szétrombolt építményben, hogy a rendetlenséget, melyet nem képesek elrejteni, legalább felidzítsék.

A lovagkor fantasztikus intézményei voltak ezen mennyi eredett növény első csemetei; s ok nélkül gunyoljuk ki azokat most, melyek, habár ferde fogalmak szerint képeztek, de mégis magas erények jellegét viselék magukon.

Eszményi javak iránti odaengedés, önfeláldozás, önzés és érzelmi érzelmek leigázása, bárhol találhatnánk ezen eréket, legyenek még oly homályosak és eltorzítottak is, mindig nemes kutföböl erednek.

A nők voltak ezen elveknek terjesztői. Megerősített váraiban elszigetelten élve, miveltek a nyers bajnokokat s tették szelidebbé azon szenvedélyeket és előítéleteket, melyeket maguk is megosztottak velök. Ők adtak onzelen elő felé vezető irányt a férfiak szilaj tulajdonságainak és nyers erejének; a gyengék védelmezése volt e cél, s így csatolták a bátorsághoz az egyetlen akkorában ismert erényt: a humánitást.

A lovagiasság törte meg az utat a jog számára s a polgáriasság a bátorságból vevé eredett.

Azon időben határozottan hasznos volt a nők befolyása; bár e mellett maradtak volna! Ha ezen befolyás forrását keressük, akkor azt a két nem szellemi egyenlőségében fogjuk találni, egyenlőn tudatlanok voltak az illetők, a mit most „ismereteknek, műveltségnek” nevezünk.

A lovagkor követé a tudományok felledésének kora, s ezen korszak, bármilyen csodálatosnak lássék is az, föltötte előnytelen volt a nőnem számára. A férfiak más utakat is lettek, melyek a dicsőségre vezettek, mint egyedül a bátorság kiképezését; oly utakat, melyeken a nők nem követhettek. Nekik nem volt szabad ezen újonan felfedezett régiókba hatolni, honnan a férfiak valódi vagy csak szinlelt megvetéssel tértek vissza tudatlan társnőik iránt, de a felvilágosulás még korántsem haladt volt annyira, hogy belássák, mennyit veszítenek a nők kirekesztése által, s mily szomorú következményei lesznek ezen egyoldalú haladásnak a jövőndő nemzedékekre nézve.

De ha a nők nem tartanak egyenlő lépést a férfiak szellemi haladásával, természetesen elvesztik az egyensúlyt a társadalom mérlegében.

Ugy van az most úgy volt mindig. E szerint

a nők befolyása azon tények egyike, melyek elvitatlanok s melyeket vajmi gyakran méltatlan célokra fordítanak, de ha nevelésük helyes volt, befolyásuk gyakorlása is helyes leend.

Erősen hiszem, hogy ha ez ország leányainak nemzeti magyar szellemben való jó nevelése előmozdítatik, minélfogva a nőnem hivatásának fontosságát helyesen felfogni s a szerint köteleit is teljesíteni képes leend: az egy új, boldogabb kor hajnalhasadása, az emberiség erkölcsi ujja születésének ünnepe lesz.

Most lássuk mennyiben lehet ezen kérdésnél befolyása az iskolának a családra?

Mindenekelőtti teendője: a szülők figyelmét, érdeklődését a nevelés iránt fölkelteni, megnyerni. Mert ha az élet terheivel elfoglalt szülők egy része inkább és gyakrabban megelégedzik is a nevelés feladatának megoldásából rá háramló kötelességekről, mint a hogy kellene: ez könnyen kimagyarázható, sőt menhető.

Azonban hányan vannak még napjainkban is, kik vagy tudatlanságból vagy pusztá elfoglaltságból nem gondolnak leánygyermekük nevelésével.

Mit tanuljanak a nők, minek a tudomány; még valamiként tudassák tennék a leányokat, még előítéleteiket eloszlatrják; a régi jó időben kevesebbet tanulnak s mégis jó gazdaszonyok és anyák voltak.

Ezen s ehhez hasonló ellenvetést lehet hallani nem egy, különben magát értelemesnek tartó egyéntől, midőn a nevelés reformjáról van szó.

Az iskola kötelessége tehát, hogy a családot figyelmeztesse, miszerint a jelenkor a haladás, a felvilágosulás kora és sokkal többet s komolyabban igényel az emberektől, mint a félműveltségben tengődő régi jó idő; s mai világban az ember nem annyira kezzeinek erejével küzd a mindennapi kenyérért, az élet javaiért, mint inkább eszével.

A tapasztalás által szerzett ismeretek most már nem elengedők, nem felelhetnek meg azon igényeknek, melyeket az élet támaszt, a férfiak akaratjok ellenére is előre ragadja a világesemények árja, a társadalmi és üzleti élet viszonyai, a kor szellemének feltartozatlan haladása, és a nők, kik egyenjogúságot követelnek, kikre az új nemzedék nevelése van bízva: ők maradjanak hátra a műveltlenség sötéttségében, hivatásból kiképezés és felvilágosulás nélkül?

Továbbá figyelmeztesse a családok, hogy vannak bizonyos anyagi áldozatok és erkölcsi ternek, melyeket gyerekekkel szembe lerni tartoznak, annál is inkább, mivel a jó nevelés előbb több megtermi édes gyümölcsöt.

Ha pedig a mondottaknak a gyakorlatban is hasznát fogják látni: lehetetlen, hogy a közöny meg ne törjön bennük, lehetetlen hogy érdeklődésük fel ne ébredessék a nevelés iránt.

Az érdeklődésnek felkeltése által a szülők jobb részének jó akaratát megnyerhetjük ugyan, de ezzel még nem nyertünk eleget. Potolhatja-e a jó akarat a szakismeretet? a szülők egy részének korlátolt tájékozottsága után itélve, alig hihető, hogy a gátló nehézségek ennyivel elháríthatók lennének.

Nem lehet tehát a mondottaknál megállnunk, hanem jóval tovább kell haladnunk. Az iskolának oda kell hatni, hogy a nevelésügye a társadalmi téren a közügyek sorába emeltesse. Vezessük be a családot a nevelés tikaiba, mert endéklül a helyes utra nem juthatunk.

Ennek megoldására a tanítók igyekezzenek rokonszenves érinkezesi pontokat találni s résziut így magán uton, résziut pedig nyilvános felolvasások által a családok korlátolt gondolkozását felvilágosítani és a valódi jó utra terelni.

Adjanak irányelveket vonzó családi képeket. Szóval legyenek utmutatói, vezérei a nevelés nagy feladatának megoldásában.

Igy aztán tágulni fog látóörök, szélesbülni a nevelés terjed szerzett ismereteik a végül feljön a nőnevelés hajnala, teljesülni fog a kor ama irfő szava: nevelést — nevelést adjatok leányaitoknak!

Az általam jelölt ut bár töretlen s ennélfogva fáradságos, de ha lankadatlan kitartással haladunk a kitűzött cél felé, s ha képesek leszünk a pályadijt megnyerni, mely nem egyéb, mint a nők szellemi felzabodulása, háláérzettel fognak emlegetni a jövőndő nemzedékek.

Ragadjuk meg tehát a zászlót s emeljük magasra, hadd lássa a nővilág tündöklő feliratát, mely a haladásra és törekvésre buzdítandja, s melytől függ első sorban társadalmunk ujja alakulása és erkölcsi fenállása.

Muszka Gizella.

Felelet

„Egy tanúgybarát”-nak a „Nemere” mult évi 107. számában hozzám intézett „Nyilt kérdés”-ére

„Egy tanúgy barát” fennbbit idézett helyen azt állította, hogy karatnai községi tanító t. Kiss Zsigmond ur első sorban korcsmáros és csak azután tanító, s felhivott engem, hogy e tény átjárásról magamnak tudomást szerezzék, nevezett tanító urat e hozzá nem illő foglalkozástól tiltam el.

E nyilvános feladás következtében a karatnai községi tek. iskolaszéktől felvilágosítást kértem, a mely tanúgybarát állítását alaplatlan, gyalázatos rágalomnak nyilvánította, a mint ezt a kezomlévő hivatalos okmányból bárki is megláthatja.

En tehát a kért feleletet „egy tanúgybarát”-nak a fennbbit értelemben ezuttal megadhatom; de egy-szersmind az is kijelentem, hogy jövőben efféle névtelen vádaskodásokra teletgetni nem fogok, már csak

azon okból sem, mert ilyen, jellemesemberhez nem illő eljárás mellett a kellő visszatartás utja a méltatlanul bántalmazott fél részére teljesen lehetetlen van tétel; Sepszi-Szentgyörgy, 1877. január 25.

Vajna Sándor,
háromszékmegeyi kir. tanfelügyelő.

M e g h i v á s.

A kézdi-vásárhelyi olvasó-egyletem folyó január 27-én délután 5 órakor az olvasó-egyleti nagyteremben évi rendes közgyűlésre leend, mely gyűlésre a vidéki és helybeli tisztelt tagok ezennel tisztelettel meghívotnak.

A gyűlés tárgysorozata:

- 1) A számvizsgáló bizottság jelentése a mult évi számadás megvizsgálásáról.
- 2) A folyó évi költség előirányzat megállítása.
- 3) A tagok aláírását eszközölő bizottság jelentése.
- 4) A könyvtári bizottság előterjesztése a könyvtár állásáról.
- 5) Gazdai jelentés.
- 6) Indítványok; keblbi ügyek.
- 7) Tisztújítás. Elnök, alelnök, pénztárnok, jegyző, könyvtárnok, gazda és 15 választmányi tag megválasztása.

Ez okon tisztelettel hívom fel a tisztelt olvasó-egyleti tagok beces figyelmét a közgyűlésre, s sziveskedjenek minél számosabban megjelenni, hogy e köz-műveltségi intézetünk ügyeit sikerüljön megoldani a közkivárat óhajta szerint.

Kézdi-Vásárhelytől, 1877. jan. 20-án.

Székely János,
egyleti elnök.

Legujabb.

Január 23. Novarából (f. hó 23-áról 12 óra) távirratoztak, hogy a czeplédi küldöttség az éret Milánóban töltötte; másnap aztán 11 órakor indultak el Turin felé. Az ut fátardalmi dacára a hangulat lelkesült. Iliász a küldöttség előt megmenni Turinba, az állomásnál Kossuth nevében fogadja s ott elszállásolja a küldöttséget.

Január 24. A képviselőház az uszoratorvényt általánosságban nagy többséggel elfogadta. Tisza Kálmán választott Mocsarynak a czeplédi küldöttség tárgyban tett interpellációjára.

A közös miniszteri tanács tegnap rövid ideig tartott és nem tárgyalta a kérdést érdemlegesen, ma lesz e tárgyban a döntő értekezlet. Az orosz tartományokban népfelkelés terveznek, Nagy haditanács tartatott, melynek határozata folytán az orosz déli sereg meg fog erősíttetni.

A czeplédi küldöttséget minden felé rokonszenvenesen fogadják Olaszországban.

Turiban Iliász Dániel ment elibök és fogadta őket. Ma mennek Kossuth Lajoshoz. Konstantinápolyban a konferencia tagjait a tengeren uralkodó zivatár gátolja elutazásukban. Salisbury hajórára költözött.

V E G Y E S

— Az elfogadtatás az udvarnál. Vasárnap az udvarnál estély volt. A főrendek és képviselők, a magas arisztokratia és a fővárosi polgárság, a miniszterium és a katonaság ép úgy, mint a főpapság nagy számmal voltak képviselve. A kocsk hosszu sora robogett föl a várpalotába 8 órakor és midőn 8 óra 25 perckor 6 felség a király és királyné megjelentek a palota fötérme szulovra volt. Ő felségét a királynét Majláth Györgyné palotábólgy és b. Noposa udvarmestor; a királyt Hohenlohe herczeg kísértte. A királyné brilland diadémet és vállkapcsokat hordott; fehér selyembe volt öltözve, melyen három sor pron vonult és ez szegélyezte a ruhát. A király honvédtábornoki uniformist viselt. A királyné a nőkkel kezdett társalogni. Bemutatta magának az arisztokratia több fiatal tagját, hosszasan társalgot gr. Festeticsnével, Tisza Kálmánnéval gr. Károlyi Tibornéval, b. rehérvárinéval, b. Augusty Inky és Beniczky kisasszonyokkal, b. Kemény Kálmánnéval, báró Gyulay Edlshaimnéval. Ezalatt a király 6 felsége megállította a minisztereket, gróf Szappáry Gyulát és Gézát, Andrássy gróf (ki szintén honvédtábornoki ruhában volt) bemutatta a török konzult, ki vel a király hosszason társalgot azután Gyhczyvel, Móricz Pállal, b. Sennyey Pállal, Perczel, Trefort miniszterekkel, Bitóval, dr. Békay Jánossal, gróf Károlyi Györggyel, több képviselővel és katonával beszélt. Megszólította Zsedényit és Thaisz főkapitányt is. A királyné a nők után azonnal a török konzulhoz fordult hosszasan beszélt vele, azután a porosz konzul részeseült e kitüntetésben; Andrássy bemutatta az új olasz követet: Haymerlét és b. Hubner követségi titkárt is. Azután Móricz Pál, Gromon Desző, b. Sennyey, b. Kemény Kálmán, Nagy György, Bitó, Jékai Mór, és több más képviselő lön bemutatva, illetőleg megszólította a királyné által. Ő felségeik 2 1/2 órát időztek a teremben, hol folytonosan gondoskodva volt a frissítőkről, a melléktérvekben pedig hideg étetek, tea, pesgő, sör; volt szolgálat. A felségek távozta után a társaság is oszlani kezdett.

— A sepszi-szentgyörgyi felolvasó egylet január 25-iki estélye igen sikerült volt. Az estély nagyszámú közönség előtt folyt le, mely a műsorozatot a legnagyobgyobb érdeklődéssel hallgatta mindvégig. Felolvasó Horváth László urat, szavaló dr. Szász István urat é